

Posudek diplomové práce Jiřího A. Čepeláka: *RUDOLF II. A JEHO DOBA Z POHLEDU LATINSKÉ BAROKNÍ HISTORIOGRAFIE. (BOHUSLAV BALBÍN, TOMÁŠ PEŠINA Z ČECHORODU, JAN FLORIÁN HAMMERSCHMID AJ.)*. Praha, FF UK, Ústav řeckých a latinských studií 2013. 169 s.

Jiří Čepelák se ve své diplomní práci věnuje pohledu vybraných barokních autorů na osobnost a vládu Rudolfa II.: Předsevzal si porovnat jejich podání tohoto proslulého římského císaře a českého krále s tehdejšími ideály panovníka, seznámit čtenáře s životem a dílem těchto spisovatelů, zároveň podat stylistickou a obsahovou charakteristiku jejich historiografických spisů a přinést kritickou edici vybraných textů.

Na samém počátku práce diplomant podává přehled a charakteristiku tzv. barokního dějepisce v českých zemích, tj. historiografie 17. a první poloviny 18. století, přičemž si je vědom rozdílu mezi dějepisci, způsobeném jejich konfesijní vyhraněností, takže si všímá odlišného pohledu na české dějiny katolických a evangelických spisovatelů. Pro svůj rozbor vybral texty významných nekatolických autorů působících po bitvě na Bílé hoře v emigraci, Pavla Stránského a Jana Amose Komenského, k nimž připojil i méně známého člena Jednoty bratrské Jana Laeta-Veselského, a díla nejdůležitějších katolických historiků žijících v 17. a v 1. polovině 18. století v Českém království, Bohuslava Balbína, Tomáše Pešinu z Čechorodu, Jana Floriána Hammerschmidta, které doplnil o jezuitského elogistu Julia Solimana. J. Čepelák jim věnuje pozornost proto, že všichni jmenovaní, v rámci obsáhlejších historických prací, pojednali též o Rudolfovi II. a jeho činech.

Diplomant nejprve představil jednotlivé autory ve výstižných bio-bibliografických medailonech □ cenné jsou zejména portréty málo známých spisovatelů, jako jsou Jan Laetus-Veselský a Julius Solimanus; naproti tomu je dlužno říci, že notoricky známým spisovatelům, jako jsou Komenský a Balbín, mohl diplomant věnovat méně času a prostoru, neboť informace i rozsáhlé studie o nich jsou každému zájemci o historiografii raného novověku snadno dostupné.

Poté se kol. Čepelák pokusil podat stručnou obsahovou a stylistickou charakteristiku textů těchto vybraných autorů, pochopitelně se zřetelem na pasáže o Rudolfovi II. a jeho vládě. Všimá si rozdílů mezi jednotlivými díly nejenom v závislosti na politickém a náboženském postoji i na životních zkušenostech autorů, ale i vzhledem k cílům a zaměření jednotlivých děl, které namnoze určovaly i zvolené slovesné prostředky. Tak např. u knihy Pavla Stránského *Res publica Bojema* je si vědom, že její strukturu i volbu stylistických prostředků ovlivnila skutečnost, že tvořila součást ediční řady bratří Elzevierů věnované dějinám evropských zemí. U jiných autorů a jejich výrazových prostředků sleduje kol. Čepelák vliv jejich humanistického školení (Komenský, Balbín), osobní zainteresovanosti na tématu (Jan Laetus-Veselský), poslání díla (např. jeho propagačního, apologetického či oslavného rázu: tak u) apod. Diplomant sleduje i historické prameny, které jednotliví barokní autoři při sepisování svých děl použili, ba neunikl mu ani autoplagiát, totiž zjištění závislosti Komenského *Stručné historie církve slovanské na Dějinách pronásledování české církve*, z nichž Komenský převzal celé odstavce do prvně jmenovaného díla, jak Čepelák ukazuje ve srovnávací tabulce. U Jana Floriána Hammerschmidta diplomant na základě komparace s Pešinovým dílem dospěl k vlastnímu závěru, že Hammerschmidt měl k dispozici Pešinův rukopis, který většinou doslovně přejal do své práce, aniž by se o svém zdroji zmínil, a proto kol. Čepelák do své edice zařadil jen stručný úryvek Hammerschmidtova díla.

Ve 4. kapitole byl Čepelákův záměr na pozadí dobového ideálu panovníka podat rozbor obrazu Rudolfa II. a jeho panovnických ctností, tak jak jej líčí česká barokní historiografie. Podal však především nástin Rudolfovy vlády a jejího významu viděný dnešní historiografií a stručný vývoj představ o ideálním panovníkovi od antiky po raný novověk. V těchto kapitolkách ukázal velmi dobrou orientaci v tématu a znalost pramenů i odborné

literatury. Na vylíčení obrazu panovnických ctností Rudolfa II. v barokní historiografii (kap. 4.3) mu však již zjevně nezbylo mnoho času, a tak byl, bohužel, velmi stručný. Důležitý je samozřejmě poznatek, který Čepelák uvádí, že pohled na Rudolfa II. byl závislý na historikově náboženském vyznání a jeho pojetí českých dějin. Kdyby diplomant nebyl v časové tísní, mohl se více zabývat hodnocením Rudolfovy osobnosti a vlády u jím vybraných autorů, např. jak odpovídal pohled na Rudolfovu vládu celkové koncepci dějin vlasti a vlastenectví u Bohuslava Balbína či u Tomáše Pešiny z Čechorodu, na jehož portrét Rudolfa II. v Čepelákově analýze nedošlo (o Hammerschmidtově nesamostatnosti psal diplomant v předcházející kapitole). O chvatu při dokončování práce svědčí i množící se překlepy a stylistické neobratnosti ve 4. kapitole, které by kol. Čepelák určitě neudělal, kdyby dopisoval práci v klidu. Nedostatek času způsobil i to, že Čepelákův závěr spíše připomíná resumé s dovětkem o možnostech dalšího bádání o tématu.

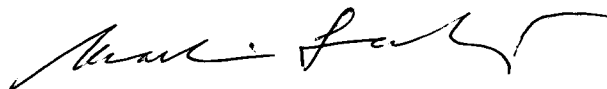
V druhé části své práce kol. Čepelák připravil edici latinských textů vybraných autorů. Ediční poznámku pokládám za jednu z nejhodnotnějších částí diplomní práce: svědčí o diplomantově výborné znalosti problematiky vydávání textů raného novověku a o jeho schopnosti vytvořit ediční zásady vhodné pro vydání konkrétních textů. Přijaté zásady pak, mohu-li soudit z rozhovorů, které jsme při přípravě edice vedli, i z dílčích sond, které jsem provedl, vcelku důsledně aplikoval. Věcný komentář je však příliš kusý, řekl bych výběrový. Zjevně opět vinou nedostávajícího se času při dokončování práce zůstalo několik věcných poznámek k vydávaným textům nedoplněno.

Závěr:

Přes uvedené nedostatky předloženou diplomovou práci Jiřího A. Čepeláka doporučuji k obhajobě. Diplomant ukázal schopnost zpracovat dané téma dle požadavků na vědeckou práci: vyhledat historické prameny, vybrat z nich relevantní texty k analýze a edici, seznámit se s odbornou literaturou k tématu a na základě její znalosti podat přehled barokního dějepiscectví a charakteristiku autorů vybraných pramenů, posoudit vybrané texty z hlediska historického i filologického a připravit jejich edici. Zvláště v ediční práci ukázal, že zná vědecké řemeslo, v úvodní studii prokázal nejenom znalost odborné literatury a schopnost shrnout dosavadní vědecké poznatky, ale i schopnost vlastního úsudku.

Avšak při uvážení nedostatků, způsobených časovou tísní při sepisování práce, hodnotím diplomovou práci kol. Čepeláka jako dobrou. Jak jsem poznal talent a znalosti diplomanta, vím, že je schopen lepšího výsledku, než tentokrát odvedl. Víím, že provedl důkladnou heuristiku historických pramenů a přečetl všechnu dostupnou relevantní literaturu k tématu a že o způsobu jeho zpracování dlouho rozvažoval. Bohužel až příliš dlouho, takže neodhadl dobu, potřebnou k finalizaci výzkumu a ke konečnému sepsání práce. Snad ten závěrečný stres při dokončování práce a fakt, že musel zpracování některých původně zamýšlených pasáží z nedostatku času zkrátit či oželeť, mu bude ponaučením pro příští vědeckou práci.

V Praze dne 2. září 2013

PhDr. Martin Svatoš, CSc.
školitel diplomové práce